

Datum van inontvangstneming : 26/09/2017

Antwoord op de vragen

Zaak C-510/17 *

Stuk ingediend door:

Okresný súd Bratislava

Naam van de zaak:

ML

Datum van indiening:

11 september 2017

Verzoek om een prejudiciële beslissing C-510/17 – ML (Okresný súd Bratislava II)

Verduidelijkingen door de nationale rechter (artikel 101 van het Reglement voor de procesvoering)

De kamerpresident van de Okresný súd de Bratislava II (gerecht van het district Bratislava II), Vladimír Buchvald geeft, in de strafprocedure tegen ML, geboren op 31 mei 1986, wegens inbreuk op artikel 172, lid 1, onder c) en d), en lid 3, onder c), van het Slowaakse wetboek van strafrecht, gelet op artikel 14, lid 1, van het wetboek van strafrecht en op artikel 267 VWEU, na het verzoek om verduidelijking van het Hof van 8 september 2017 overeenkomstig artikel 101 van het Reglement voor de procesvoering, de volgende antwoorden.

1. Op welke gronden meent de verwijzende rechter dat de aan de verdachte tenlastegelegde feiten een strafbaar feit vormen waarop krachtens artikel 172, lid 3, van het Slowaakse wetboek van strafrecht een gevangenisstraf van minimaal 15 en maximaal 20 jaar staat? Op welke datum heeft de tenlastelegging plaatsgevonden?

De fundamentele reden om tot de slotsom te komen dat beweerdelijk een strafbaar feit is gepleegd waarvoor volgens het Slowaakse wetboek van strafrecht een gevangenisstraf van minimaal 15 en maximaal 20 jaar kan worden opgelegd, alsmede een verplichte straf van inbeslagneming van het vermogen overeenkomstig artikel 58, lid 3, van het Slowaakse wetboek van strafrecht, is het neerleggen van een tenlastelegging door de officier van justitie van het regionale

* Procestaal: Slowaaks.

openbaar ministerie van Bratislava II op 12 mei 2017, met kenmerk 2Pv/617/16/1102, op basis waarvan thans voor de verwijzende rechter een strafprocedure wordt gevoerd met zaaknummer 5T/80/2017. De verwijzende rechter merkt op dat er tussen de partijen in de procedure geen geschil bestaat, dat wil zeggen dat de officier van justitie en verweerder het eens zijn over de juridische kwalificatie van de feiten.

De tenlastelegging heeft plaatsgevonden op 10 oktober 2016.

2. Wat zijn krachtens het Slowaakse recht in het kader van de strafprocedure de consequenties a) van een procedurele fout en b) van het feit dat degene tegen wie de procedure wordt gevoerd, geen toegang tot de stukken van het dossier heeft gehad?

Het Slowaakse wetboek van strafrecht bepaalt niet op eenduidige wijze wat de specifieke consequenties zijn in geval van vormfouten: de niet-inachtneming van procedurele termijnen moet tot vrijlating van de verdachte moeten leiden, in voorkomend geval met schadevergoeding in geval van vertraging, en de niet-inachtneming van de procedurevoorschriften inzake het verzamelen van bewijzen en de bewijsvoering door de rechtshandhavingsinstanties kan leiden tot nietigheid en niet-ontvankelijkheid van het betrokken bewijs. Het Slowaakse wetboek van strafrecht bepaalt niet uitdrukkelijk wat de consequenties zijn louter voor het feit dat geen toegang kon worden gekregen tot de stukken van het dossier, en de consequentie die daaruit wordt getrokken, is afhankelijk van de beoordeling van de omstandigheden van het concrete geval.

De verwijzende rechter heeft zich op de volgende overwegingen gebaseerd:

De fundamentele voorwaarde om een gevangenisstraf op te leggen is een rechtmatige arrestatie. Indien de arrestatie niet rechtmatig was, kan de detentie evenmin rechtmatig zijn. Een onregelmatigheid tijdens de arrestatie kan niet worden hersteld door latere beslissingen noch op andere wijze (bijvoorbeeld door een nieuwe arrestatie, etc.) omdat in dat geval de erkenning van de grondrechten zonder betekenis en louter illusoir zou zijn.

Evenwel moet rekening worden gehouden met de vraag of in casu sprake was van een onregelmatigheid die invloed heeft gehad op de uitoefening van de rechten van de gearresteerde persoon (indien, bijvoorbeeld, in casu de gearresteerde niet was geïnformeerd over zijn recht om te zwijgen en over zijn recht op een vertaling, zou dat slechts een formele onregelmatigheid zijn die geen afbreuk doet aan de rechtmatigheid van de arrestatie, omdat de gearresteerde persoon een dergelijk recht in de omstandigheden van onderhavige geval hoe dan ook niet zou hebben kunnen uitoefenen). Indien het zou gaan om een onregelmatigheid die niet formeel was (en de gearresteerde persoon zich in de omstandigheden van het onderhavige geval dus daarop zou kunnen beroepen), zou deze onregelmatigheid wel van invloed zijn op de rechtmatigheid van de arrestatie en dus tevens op de rechtmatigheid van de detentie.

In de onderhavige zaak had de verwijzende rechter twijfels over de vraag of de door de rechtshandhavingsinstantie begane onregelmatigheid met betrekking tot de informatie over het recht van toegang tot de stukken van het dossier slechts formeel was dan wel of deze onregelmatigheid van invloed was op de rechtmatigheid van de arrestatie en dus tevens op de rechtmatigheid van de detentie. In de onderhavige zaak staat immers vast dat de gearresteerde persoon is geïnformeerd over zijn recht op toegang tot de stukken van het dossier en dat hij op 9 oktober 2016 is verhoord. In de zin van de Slowaakse wettelijke regeling was deze gearresteerde persoon nog niet formeel in staat van beschuldiging gesteld, zodat hij nog geen recht had op toegang tot de stukken van het dossier aangezien dat recht in de zin van de Slowaakse wettelijke regeling slechts wordt toegekend aan degene die formeel in staat van beschuldiging is gesteld.

Deze twijfels van de verwijzende rechter vloeien met name voort uit de bepalingen van richtlijn 2012/13/EU van het Europees Parlement en de Raad van 22 mei 2012 betreffende het recht op informatie in strafprocedures (hierna: „richtlijn 2012/13”) die zijn aangehaald in de verwijzingsbeslissing, alsmede uit overweging 19 van die richtlijn (*„Verdachten of beklaagden dienen door de bevoegde autoriteiten onverwijld, mondeling of schriftelijk, te worden ingelicht over de in het nationale recht geldende rechten die essentieel zijn om het eerlijke verloop van de procedure te waarborgen, zoals bepaald in deze richtlijn. Met het oog op een praktische en daadwerkelijke uitoefening van deze rechten dient deze informatie in de loop van de procedure onverwijld te worden verstrekt, uiterlijk vóór het eerste officiële verhoor van de verdachte of beklaagde door de politie of een andere bevoegde autoriteit.”*) en uit overweging 28 ervan (*„De informatie aan verdachten of beklaagden over het strafbare feit waarvan ze worden verdacht of beschuldigd, dient onverwijld, doch zonder lopende onderzoeken te schaden, te worden verstrekt, en uiterlijk vóór hun eerste officiële verhoor door de politie of een andere bevoegde autoriteit. Met het oog op een eerlijk verloop van de procedure en op de daadwerkelijke uitoefening van de rechten van de verdediging dient de omschrijving van het strafbare feit waarvan de persoon wordt verdacht of beschuldigd, met inbegrip van, indien bekend, tijd en plaats en de mogelijke wettelijke kwalificatie van het vermeende strafbare feit, te worden verstrekt in voldoende detail, rekening houdend met de fase waarin de strafprocedure zich bevindt.”*) [In de onderhavige zaak] heeft de gearresteerde persoon niet vóór zijn eerste verhoor het recht van toegang tot de stukken van het dossier gehad (zoals richtlijn 2012/13 vereist), zodat hij in casu zijn recht van verweer niet doeltreffend heeft kunnen uitoefenen vóór de eerste ondervraging.

Volgens de verwijzende rechter is een dergelijke schending slechts formeel zodat dit krachtens de Slowaakse wettelijke regeling niet van invloed is op de rechtmatigheid van de arrestatie of de detentie. De verwijzende rechter heeft evenwel twijfels over deze kwestie en heeft zich daarom tot het Hof van Justitie van de Europese Unie gewend.

Anders gezegd heeft de verwijzende rechter twijfels over de vraag of in de omstandigheden van het onderhavige geval de schending van de bepalingen van

richtlijn 2012/13 uitsluitend overeenkomt met wat een „lex imperfecta” wordt genoemd, dat wil zeggen een rechtsvoorschrift dat niet voorziet in een sanctie ingeval van schending ervan (dit begrip wordt toegelicht bijvoorbeeld door advocaat-generaal Nils Wahl in de conclusie die hij heeft genomen op 7 april 2016 in zaak C-455/14, H/Raad en Commissie, in punt 38 en in voetnoot 16: „*Dit is een nog uit het Romeinse recht daterend begrip, algemeen gebruikt voor een wet die een verplichting of verbod oplegt, maar niet voorziet in bestraffing bij overtreding daarvan.*”), dan wel of het gaat om een schending die van invloed is op de rechtmatigheid van de arrestatie of de detentie.

3. Is de verwijzende rechter in het hoofdgeding gedwongen uitspraak te doen vóór een bepaald tijdstip en wordt de beschuldigde in vrijheid gesteld indien dat niet gebeurt?

Krachtens het bepaalde in artikel 238, leden 2 en 3, van het Slowaakse wetboek van strafrecht, spreekt de rechter zich na de tenlastelegging op onafhankelijke wijze uit over elke kwestie in verband met de voortzetting van de procedure, zodat in het geval waarin de beschuldigde in detentie zit, de rechter zich prioritair en versneld uitspreekt over de detentie, evenwel uiterlijk op zodanige wijze dat volgens de procedure van artikel 76, lid 3 of 4, van het Slowaakse wetboek van strafrecht een beslissing in kracht van gewijsde wordt genomen over de detentie (uiterlijk) bij het verstrijken van de termijn die de basistermijn was of de verlengde termijn van de detentie in het kader van het onderzoek (wat wordt aangeduid als „handhaving van de detentie”).

Een beslissing tot handhaving van de detentie doet in de praktijk een andere fase van de detentie ingaan, die niet meer regelmatig hoeft te worden verlengd bij beslissingen van de rechter, die in beginsel alleen antwoordt op verzoeken van de verdachte, en de totale duur van de detentie mag niet langer zijn dan de maximale bij wet vastgelegde duur, te weten vier jaar.

De wettelijke voorwaarde voor handhaving van de detentie is echter dat de rechterlijke instantie bijzonder snel, of met voortvarendheid, handelt, dat wil zeggen op een wijze die niet kan worden gekwalificeerd als stilzitten, wat kan worden begrepen als een vertraging van meerdere maanden die niet is veroorzaakt door de verdachte en door die verdachte wordt ingeroepen. In geval van een vertraging die is te wijten aan het stilzitten van de rechterlijke instantie, is niet voldaan aan een van de materiële voorwaarden voor detentie en de verdachte, of de beschuldigde, zou dan in vrijheid moeten worden gesteld.

De verwijzende rechter beklemtoont echter dat de verdachte het recht heeft in de zin van de Slowaakse wettelijke regeling (die overeenkomt met artikel 5, lid 4, EVRM) om op elk moment om zijn invrijheidstelling te verzoeken, waarbij de rechterlijke instantie in haar beslissing moet antwoorden op de concrete bezwaren die zien op de rechtmatigheid van de detentie in het licht van de schending van het Unierecht en dus ook van richtlijn 2012/13. In het kader van de procedure inzake de invrijheidstelling moet de verwijzende rechter zich tevens uitspreken over de

vraag of de schending van het Unierecht enkel een formele onregelmatigheid is dan wel of het gaat om een fundamentele onregelmatigheid (die dus de onrechtmatigheid van de arrestatie of van de detentie meebrengt). In de omstandigheden van het onderhavige geval (mede rekening gehouden met de verandering van advocaat) kan niet worden uitgesloten dat een verzoek om invrijheidstelling zal worden ingediend en dat deze juist zal worden gebaseerd op richtlijn 2012/13, zodat de verwijzende rechter zich zal moeten uitspreken, binnen een korte termijn, over de vraag of het gaat om een formele dan wel een relevante schending. Ook indien het verzoek om invrijheidstelling niet wordt ingediend door de verwerende partij, bepaalt de Slowaakse wettelijke regeling dat een rechterlijke instantie steeds de rechtmatigheid van de duur van de detentie dient te onderzoeken en dat zij, mocht zij tot de slotsom komen dat deze duur onrechtmatig is, gehouden is de vervolgte persoon in vrijheid te stellen.

4. Is de verwijzende rechter gebonden aan de minimumstraf van artikel 172, lid 3, van het Slowaakse wetboek van strafrecht? Om welke redenen kan in de omstandigheden van het hoofdgeding geen toepassing worden gegeven aan artikel 39 van het Slowaakse wetboek van strafrecht, op grond waarvan de in dat wetboek voorziene straffen kunnen worden geïndividualiseerd en verminderd?

Krachtens de beginselen inzake het opleggen van straffen (artikel 34, lid 2, van het Slowaakse wetboek van strafrecht) kan aan de delinquent alleen het in het van het wetboek van strafrecht voorziene type straffen worden opgelegd, en uitsluitend voor de in dat wetboek vastgelegde duur, welk wetboek in een afzonderlijk deel enkel de duur van vrijheidsstraffen vastlegt.

De toepasselijke bepalingen binden de rechter wat de minimumstraf betreft (en wat het maximum betreft) die is gesteld op de verschillende strafbare feiten in een afzonderlijk deel van het Slowaakse wetboek van strafrecht, waarbij de uitspraak van de straf moet waarborgen i) dat deze zo min mogelijk invloed heeft op het gezin van de delinquent, en in het kader van de bepaling van de hoogte van de straf moet de rechterlijke instantie rekening houden met ii) de wijze waarop het strafbare feit is gepleegd, iii) de consequenties ervan, iv) de schuld, v) de drijfveer, vi) verzwarende of verzachtende omstandigheden, alsmede de persoon van de delinquent en de mogelijkheid dat hij zich zal beteren (artikel 34, leden 3 en 4, van het wetboek van strafrecht).

In het kader van de vaststelling van het type en de hoogte van de straf gebiedt artikel 38, lid 2, van het Slowaakse wetboek van strafrecht de rechterlijke instantie om rekening te houden met het gewicht van de verzachtende (artikel 36 van het wetboek van strafrecht) en de verzwarende (artikel 37 van het wetboek van strafrecht) omstandigheden alsmede met de verhouding tussen deze twee soorten omstandigheden. Anders dan hetgeen in de regel is voorzien in de wetboeken van strafrecht van de lidstaten van de Europese Unie, is voor de vaststelling van die verhouding niet het aantal verzachtende of verzwarende omstandigheden van belang, maar het gewicht ervan.

Het feit dat de verzachtende omstandigheden zwaarder wegen (artikel 38, lid 3, van het wetboek van strafrecht) heeft echter alleen invloed op het strafmaximum, dat in een dergelijk geval met een derde wordt verlaagd. Het strafminimum blijft ongewijzigd, daar de rechterlijke instantie gebonden is aan die hoogte zelfs in het geval van een persoon die een gunstig vooruitzicht op terugkeer tot de samenleving heeft.

Het feit dat de verzwarende omstandigheden zwaarder wegen (artikel 38, lid 4, van het wetboek van strafrecht) is van invloed op de minimumstraf, die in dat geval noodzakelijkerwijs met een derde wordt verhoogd, maar het maximum ongewijzigd blijft.

Een ander geval van verhoging van de minimumstraf (artikel 38, leden 5 en 6, van het wetboek van strafrecht) is recidive i) van een misdrijf en ii) van een bijzonder zwaar misdrijf. In het eerste geval (recidive van een misdrijf) wordt de minimumstraf met de helft verhoogd, en in het tweede geval (recidive van een bijzonder zwaar misdrijf) met twee derde.

De artikelen 41 e.v. van het Slowaakse wetboek van strafrecht, inzake de uitspraak van een samengestelde straf, betreffen het bijzondere geval van een verhoging van de maximumstraf, dat in casu echter niet aan de orde is.

Ingevolge het Slowaakse wetboek van strafrecht kan de minimumstraf uitsluitend worden verlaagd:

- i) in geval van wat wordt genoemd de „transactieprocedure” („plea bargaining”; dohodovacie konanie) (zie de artikelen 232 e.v. van het Slowaakse wetboek van strafrecht), waarin de officier van justitie, die krachtens artikel 39, lid 4, van het wetboek van strafrecht, zonder redenen te geven, in het geval waarin de verdachte schuld bekent en berouw voor zijn daad toont, de minimumstraf kan verlagen, waarbij het tussen de officier van justitie en de verdachte bereikte akkoord over de schuld en de straf ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de rechterlijke instantie;
- ii) ingevolge artikel 39, leden 1, 2 en 3, van het wetboek van strafrecht over de buitengewone vermindering van de straf, op grond waarvan (in uitzonderlijke en met redenen omklede gevallen) de minimumstraf verder mag worden verlaagd dan met het derde („van de officier van justitie”), dit tot de hoogte als bepaald in artikel 39, lid 3, van het wetboek van strafrecht (zie hieronder).

De enige wettelijke mogelijkheid tot individualisering van de straf en tot toepassing van een verlaagde minimumstraf is dus artikel 39 van het Slowaakse wetboek van strafrecht, dat evenwel blijkens de bewoordingen van de wet en de vaste rechtspraak, een uitzonderlijke (buitengewone) maatregel is en geen normale werkwijze van een rechterlijke instantie vormt, daar de toepassing ervan in de praktijk niet door uitsluitend gewone omstandigheden kan worden gerechtvaardigd.

Artikel 39, leden 1 et 2, van het Slowaakse wetboek van strafrecht erkent de volgende gevallen van een eventuele verlaging van het minimum van de vrijheidsstraf:

- i) uitzonderlijke omstandigheden van de zaak of omstandigheden die verband houden met de dader (artikel 39, lid 1, van het wetboek van strafrecht);
- ii) in geval van de bijzondere aard en ernst van de voorbereiding of van de poging tot het plegen van een strafbaar feit (artikel 39, lid 2, onder a), van het wetboek van strafrecht);
- iii) in het geval van een belangrijke bijdrage tot de opheldering van een strafbaar feit dat is begaan ten gunste van een criminele of terroristische groep, eventueel in geval van hulp bij het voorkomen van het plegen van een dergelijk strafbaar feit (artikel 39, lid 2, onder b), van het wetboek van strafrecht);
- iv) wanneer het strafbare feit is gepleegd in een toestand van verminderde toerekeningsvatbaarheid, wat het enige geval is waarin de rechter niet is gebonden aan de beperkingen van artikel 39, lid 3, van het wetboek van strafrecht, hoewel hij wel verplicht is te gelasten dat voor bescherming wordt gezorgd (artikel 39, lid 2, onder c), van het wetboek van strafrecht);
- v) in een procedure die betrekking heeft op een akkoord inzake de erkenning van schuld en aanvaarding van de straf, waarin de toepasselijke bepaling wordt aangevuld door artikel 39, lid 4, van het wetboek van strafrecht, dat bepaalt dat de rechter in het kader van een dergelijke procedure (zogenoeten transactieprocedure, „plea bargaining”), een vrijheidsstraf kan opleggen die met een derde is verlaagd ten opzichte van de minimumstraf en hij de minimumstraf niet kan verlagen onder toepassing van artikel 39, lid 3, van het wetboek van strafrecht (artikel 39, lid 2, onder d), van het wetboek van strafrecht);
- vi) in geval van een bijzonder belangrijke bijdrage tot het aan het licht brengen van corruptie of van bepaalde strafbare feiten (artikel 39, lid 2, onder e), van het wetboek van strafrecht).

In alle gevallen waarin artikel 39, leden 1 en 2, van het Slowaakse wetboek van strafrecht toepassing vinden, met uitzondering van artikel 39, lid 2, sous d), van het wetboek van strafrecht, kan de rechter, in geval van uitzonderlijke omstandigheden, de minimumstraf verlagen tot het niveau als voorzien in artikel 39, lid 3, van het wetboek van strafrecht, hetgeen in de praktijk betekent dat hij niet kan uitspreken:

- i) een vrijheidsstraf van minder dan 20 jaar, indien de dader is veroordeeld wegens doodslag in de zin van artikel 144, lid 3, van het wetboek van strafrecht, wegens genocide in de zin van artikel 418, lid 3, van het wetboek van strafrecht, wegens terrorisme en andere vormen van deelname aan

- terrorisme in de zin van artikel 419, leden 3 et 4, van het wetboek van strafrecht, wegens onmenselijke behandeling in de zin van artikel 425, lid 2, van het wetboek van strafrecht, wegens oorlogsmisdaden in de zin van artikel 433, lid 2, van het wetboek van strafrecht (artikel 39, lid 3, onder a), van het wetboek van strafrecht);
- ii) een vrijheidsstraf van minder dan 8 jaar, indien een bijzondere afdeling van het wetboek van strafrecht als minimumstraf een vrijheidsstraf van 15 jaar vaststelt (artikel 39, lid 3, onder b), van het wetboek van strafrecht);
 - iii) een vrijheidsstraf van minder dan 5 jaar, indien een bijzondere afdeling van het wetboek van strafrecht als minimumstraf een vrijheidsstraf van 10 jaar vaststelt (artikel 39, lid 3, onder c), van het wetboek van strafrecht);
 - iv) een vrijheidsstraf van minder dan 2 jaar, indien een bijzondere afdeling van het wetboek van strafrecht als minimumstraf een vrijheidsstraf van 5 jaar vaststelt (artikel 39, lid 3, onder d), d van het wetboek van strafrecht);
 - v) een vrijheidsstraf van minder dan 6 maanden, indien een bijzondere afdeling van het wetboek van strafrecht de minimumstraf vaststelt op een vrijheidsstraf van minder dan 5 jaar (artikel 39, lid 3, onder e), van het wetboek van strafrecht);
 - vi) een straf bestaande in een verbod om een bepaalde activiteit uit te oefenen, een straf bestaande in een verblijfsverbod en een straf bestaande in uitzetting voor een duur van minder dan zes maanden (artikel 39, lid 3, onder f), van het wetboek van strafrecht).

In de regel wordt in de rechtspraak onder uitzonderlijke omstandigheden verstaan het feit dat de gezinsleden van de delinquent van hem afhankelijk zijn, een lange, niet door de verdachte teweeggebrachte vertraging in de procedure (in de regel een vertraging van meer dan 8 jaar) etc.

Voor zover in de onderhavige procedure geen sprake is van uitzonderlijke omstandigheden en de delinquent ook geen blijk geeft van dergelijke omstandigheden (op dit punt zijn partijen in de procedure, zowel de officier van justitie als de verwerende partij, het eens met de verwijzende rechter), vormen de tot nog toe integere gedragingen van de delinquent en het gunstige vooruitzicht op terugkeer tot de samenleving, alsmede zijn toewijding jegens het kind van jonge leeftijd dat hij met zijn partner heeft, in het kader van het Slowaakse wetboek van strafrecht en zelfs van de vaste rechtspraak geen omstandigheid die een uitzonderlijke verlaging van de minimumstraf zou rechtvaardigen overeenkomstig artikel 39 van het wetboek van strafrecht, zodat de rechter is gebonden aan de minimumstraf als bepaald in artikel 172, lid 3, van het wetboek van strafrecht, te weten 15 jaar. Tevens is de rechter overeenkomstig artikel 58, lid 3, van het Slowaakse wetboek van strafrecht verplicht de inbeslagneming van het vermogen te gelasten (van elk soort vermogen, dat wil zeggen dat wat is verworven door erfenis of middels enige andere rechtmatige wijze van verwerving).

In casu had op grond van de „transactieprocedure” („plea bargaining”) – in het geval van schuldbekekenis, berouw voor de daden en aanvaarding van de straf, waarbij wordt afgezien van een openbare procedure zonder enige grond voor afwijking – een akkoord („plea agreement”) kunnen worden bereikt over de schuld en over de straf, waarbij de minimumstraf werd verlaagd tot het maximum van 10 jaar (opmerking: verlaging met een derde overeenkomstig artikel 39, lid 4, van het wetboek van strafrecht).

In geval van uitzonderlijke omstandigheden zou de rechter volgens de procedure van artikel 39, leden 1 et 2, van het Slowaakse wetboek van strafrecht en met inachtneming van de beperkingen van artikel 39, lid 3, van het Slowaakse wetboek van strafrecht, de minimumstraf kunnen verlagen tot 8 jaar.

Okersný súd de Bratislava II

Vladimír Buchwald, kamerpresident